

Bagaméry Orsolya

Szó, ép Szó, Szép Szó

A Szép Szó említésekor sokaknak Ignotus Pál és József Attila 1936 és 1939 között működő irodalmi és társadalomtudományi folyóirata juthat eszébe, de ehelyett most idézzünk fel inkább egy múlt, jelen és – remélhetőleg – jövő idejű eseményt, mozgalmat, amely immár több mint 20 éve meghatározója az anyanyelvi kultúrának a vajdasági magyarok körében.

Gyakran halljuk és hangoztatjuk is, hogy a határon túli magyarság körében különösen fontos az anyanyelv ápolása és átadása a következő generációknak, hogy negyven vagy ötven év múlva az unokák ne csak az adott ország (Szerbia, Horvátország, Románia, Szlovákia, Ukrajna) nyelvén, hanem magyarul is tudják azt mondani: „Jó napot!” A probléma leegyszerűsített megoldásának az tűnhet, ha a magyar anyanyelvű szülők otthon magyarul beszélnek a gyermekeikkel, de távlatokban gondolkozva ez mégsem elegendő. Szükség van olyan szakemberekre, akik fejlesztik, színesítik, gazdagítják a családi környezet nyújtotta tudást, akik rámutatnak az anyanyelv mindennapos használata mellett annak különleges szépségeire, értékeire. Kisebbségként nem könnyű az anyanyelv ilyen irányú ápolása, főleg nem olyan magas szinten, ahogy ezt a Vajdaságban élő magyarság tette és teszi a mai napig.

1991-ben, a délszláv háború kirobbanásának évében a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület jóvoltából néhány vajdasági magyar versmondó eljuthatott a romániai Szatmárnémetiben rendezett *II. Gellért Sándor Vers- és Prózamondó Versenyre*. Az ott elért kitűnő eredményekkel a későbbiekben egyre több vajdasági versmondó büszkélkedhetett. A versenyek mellett a sikerek is gyarapodtak, végül 1994 augusztusában Molnár Krekity Olga, Radnóti-díjas versfelkészítő és Biacsi Antal, a *Szabad Hét Nap* hetilap alapítójának segítségével létrejött a vajdasági magyar fiatalok versmondó műhelye (1. kép).

1. ábra

A versmondó műhely alapítói, Molnár Krekity Olga (jobb szélén) és Biacsi Antal (középen)

Az eredmények és a műhely egyre szélesebb körben vált ismertté, és egyre több fiatal ragadott magával az irodalom, a színház és a versek lenyűgöző világába. Ennek a megnövekedett érdeklődésnek köszönhetően került sor ugyancsak 1994-ben az első *Szép Szó Tábor* megszervezésére, ahol a jelentkezők száma kétszerese volt a helyszín befogadóképességének (2. kép). A versmondókat máig összetartó szervezetet, a

2010-ben Kazinczy-domborművel is kitüntetett Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületét hivatalosan szintén ebben az évben jegyezték be. Az azóta, immár két évtizede töretlenül működő szervezetnek az a célja, hogy összefogja a pódiumművészetben tehetséges fiatalokat, továbbá a magyarországi, illetve vajdasági szakemberek hozzáértő támogatásával fejlessze versmondó kultúrájukat. A műhelyben tevékenykedő színházi szakemberek, logopédusok, versfelkészítők és drámapedagógusok arra töreksenek, hogy megismertessék a vajdasági fiatalokkal a magyar irodalom, a színház és a drámajátékok mélyebb összefüggéseit, és rátaláljanak azokra a kapcsolódási pontokra, amelyek közös alapot teremtenek a kultúrák találkozásának.

2. ábra
Az első Szép Szó Tábor 1994-ben

A közoktatásban részt vevő fiataloknak szinte valamennyi korosztályát befogadó táborba a Vajdaság több mint 20 települése – többek között Kishegyes, Bácsfeketehegy, Csantavér, Csóka, Szenttamás, Topolya, Horgos, Magyarkanizsa, Zombor – mellett már Magyarországról és a Felvidékről is érkeznek versmondó vagy a versek iránt érdeklődő diákok. A szervezők folyamatos túljelentkezéssel küzdenek, de igyekeznek minden fiatalnak helyet találni a korosztályok szerint bontott három vagy négy csoport egyikében. Az egyhetes tábor, amelynek az utóbbi években a kishegyesi Kátai-tanya ad otthont, a játékok élvezete mellett az előadásmód, a színpadi beszéd, a tolerancia és az empátia, valamint az ön- és a társismeret fejlesztésére, illetve a közösségben való együttműködés megismerésére is lehetőséget nyújt. A programban minden évben kiemelt szerepet kap a hetet záró gálaműsor, amelynek keretében a csoportok bemutatják közösen készített, különböző témájú produkcióikat. A tábori program megvalósításán túl az egyesületnek az is célja, hogy a későbbiekben kövesse, gondozza és népszerűsítse ezeket az összeállításokat.

Az elmúlt évek során számtalan meghatározó személyiségű oktató, versfelkészítő volt jelen a tábor életében. Fontos megemlíteni Barta Júlia, Magyar Életfa díjas versfelkészítő tanárt, mindenki „Juci óvó nénijét”, akinek számos fiatal köszönheti kitartását és a versek iránti szeretetét. Sokat tett a táborért, a versmondás kultúrájának a fejlesztéséért Pataki András színházi rendező is, a Forrás Színház alapítója, illetve a soproni Petőfi Színház igazgatója, akinek nevéhez olyan tábori produkciók köthetők, mint a *Kövek zsoltára* című verses áhítat, a *Legyek ura* színházi előadása vagy az *Arany-kor* elnevezésű balladaest. A sorból nem hagyható ki Kovács Frigyes Jászai Mari-díjas színművész sem, aki társalapítója a Tanyaszínháznak, tanára az újvidéki Művészeti Akadémiának, valamint vezetője volt 1998 és 2006 között a szabadkai Népszínháznak. Kovács Frigyes az utóbbi három évben a tábor legidősebb csoportját oktatta. A felsorolást hosszasan lehetne folytatni. Erről tanúskodik a 2013-ban ünnepelt 25. tábor alkalmára megjelent jubileumi kiadvány, amelyben

37, a tábor életében részt vevő oktató – köztük színművészek, rendezők, logopédusok, drámapedagógusok, színész-drámatanárok, versmondók – jelenik meg (Hajvert 2013). Ők azok, akik munkájukkal a műhely, a tábor életét gazdagították. Bori-Fekete Ágnes – Illyés Gyula-díjas versmondó, egykori táborozó, ma a tábor egyik visszatérő oktatója – szavait idézve: „A vers megszépíti a lelket – így »harcedzett« bennünket Juci óvó néni. Kezünkben fegyverként a vers remegett, s szívünk az izgalomtól dobogott. Én is kiállok oda, a nagyok mellé a színpadra és szavalok?! De a vakító fény és az a rengeteg ember... Megriadok és elfelejtem a verset. Ez túl nagy kihívás, erre nem leszek képes. »A kudarc megerősít« – mondta. Elhittem, s újra kiálltam. A vers örök útítársunkká vált. Egyé forrasztott bennünket, színészekké, gyógypedagógusokká, drámatanárokká és egymást szeretőkke nevelt. Apródokból fegyverhordozókká lettünk” (Krekity 2010).

25 tábor 20 év alatt nem kis teljesítmény, de éppen ezek az évek tették lehetővé, hogy az egykori táborlakókból mostanra oktatók, versfelkészítők, végzett színészek, logopédusok legyenek. Hajvert Ákos Radnóti-díjas versmondó, egykori táborozó, mára a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének elnöke, szintén folyamatosan oktatója, versfelkészítője a tábornak. Előadói tehetségét és a versek iránti szeretetét a táboroztatáson kívül az is mutatja, hogy hat éve készít fel fiatalokat vers- és prózamondó versenyekre, valamint a Vajdasági Magyar Versmondó Egyesület támogatásával, Tóth Péter magyarországi Radnóti-díjas versmondóval közösen több alkalommal rendeznek versmondó esteket, legutóbb például *Nem mondhatom el* címmel. A táborlakókból oktatókká váltak sorába tartozik Raffai Ágnes színművész is, aki az évek alatt magába szívott tudását nemcsak a *Szép Szó* oktatójaként kamatoztatja, hanem a szakmabelieknek hirdetett versmondó versenyeken is folyamatosan bizonyítja tehetségét. 2014 áprilisában Terék Anna *Külföld* című versével Raffai Ágnes nyerte a Budapesten tartott *Versünnep Fesztivál* fődíját, ahol határon belülről és kívülről érkező színészek, előadóművészek, valamint egyetemi hallgatók versenyeztek, és hallgatták meg egymás szavatait.

A Magyar Nemzeti Tanács 2010-ben kiemelt jelentőségű vajdasági magyar gyermek- és ifjúsági rendezvénné nyilvánította a *Szép Szó Tábor*t. Talán ennek is köszönhető, hogy a tábor évről évre megújulva, töretlenül, minden év augusztusában újra megnyitja kapuit. 2013-ban és 2014-ben nagy örömmre ennek lehettem részese én is. Ez év nyarán közel 50 gyermek – 8 évestől 19 évesig – négy különböző csoportban dolgozott a kishegyesi Kátai-tanyán. A legnagyobbakat Kovács Frigyes és fia, Kovács Tamás (a Színház és Filmművészeti Egyetem színész szakos hallgatója) közösen oktatta. Mivel a legidősebbek csoportját általában a többszörösen visszajáró, rutinos versmondó fiatalok töltik meg, az oktatók az előadásmód és a színpadi beszéd fejlesztése mellett a színházművészet izgalmaival is megismertetik a résztvevőket (3. kép).

3. ábra

*Szép Szó Tábor 2014-ben: műhelymunka Kovács Frigyes nagycsoportjában
(Fotó: Jelacsik Sutus Ágota)*

Az idei nyáron a túljelentkezés miatt két nagycsoportot indítottak a szervezők. A második nagycsoport, amelybe a 14–16 éves korosztály tartozott, Káló Béla, Pataki-gyűrével díjazott színművésznek, a szabadkai Népszínház tagjának a vezetésével készült a hetet záró gálaműsorra. A kiskamaszok csoportja Bori Viktorral, a Káva Kulturális Műhely színész-drámatanárával közösen az ünnep témakörét járta körül, és dolgozta fel a téma kapcsán felmerülő gondolatait (4. kép).

4. ábra
Szép Szó Tábor 2014-ben: középső csoport
(Fotó: Jelacsik Sutus Ágota)

A legkisebbek csoportja velem közösen, játékos keretek között a gyermeklét kérdéseire gondolkodhatott. A hétköznapokban a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ színész-drámatanáráként dolgozom, így nem volt nehéz megtalálnom a gyerekekkel a közös hangot. Tóth Krisztina, Lackfi János, Oravecz Imre és Kiss Ottó verseinek a segítségével olyan kérdésekre kerestünk válaszokat, hogy mit gondolunk gyerekként a felnőttekről, vagy mit gondolunk arról, hogy a felnőttek miként vélekednek rólunk? A műsor a versek mellett a gyermekek ötleteivel és az általuk készített jelenetekkel egészült ki. Az eltelt egy hét alatt bebizonyosodott számomra, hogy a Szép Szó a szó legpozitívabb értelmében egy igazi tanuló tábor. Természetesen a tanulás folyamatos játék közepette történik. A fiatalok nemcsak toleranciájukban, empátiájukban és a közös csapatmunkában fejlődhetnek, hanem számtalan új klasszikus és kortárs prózát, verset, mondókát sajátíthatnak el többek között Montágh Imrétől, Weöres Sándortól, Arany Jánostól, Kosztolányi Dezsőtől, Varró Dánieltől vagy Domonkos Istvántól. A csoportfoglalkozások mellett a táborlakóknak mindennap van beszédtechnika-órájuk is. Ezek Jelacsik Sutus Ágota gyógypedagógus-logopédus vezetésével zajlottak. Délutánonként egyéni versfelkészítések folytak Barta Júlia, Bori-Fekete Ágnes, Hajvert Ákos, Fehér-Farkas Hajnalka és Szarka Ákos irányításával (5. kép).

5. ábra
Szép Szó Tábor 2014-ben: Barta Júlia a kiscsoportos versmondóival
(Fotó: Jelacsik Sutus Ágota)

A tábor utolsó előtti napján a lelkes versmondók házbajnokságon mutatták be a felkészítőikkel végzett munkájuk eredményét. Az oktatókból álló zsűri közös kategóriában értékelte a két nagycsoport versenyzőit és külön a 8–11 és a 12–14 éves korosztályt. Az értékelés szempontjai között az előadásmód mellett az érthető színpadi beszéd, valamint a versmondó korosztályának, érettségének megfelelő vers választása is szerepelt. A bajnokság legjobbjai a hét kiemelt eseményén, a tábor zárásaként rendezett gálaműsoron mondhatták el versüket szüleik és a megjelent érdeklődők előtt. A csoportok szintén ekkor mutatták be elkészített versösszeállításait.

2014-ben a műhely 26. tábora zárult. Az elmúlt két évtizedben a Szép Szó Tábor számtalan különböző helyszínnel, visszatérő, új és növendékből lett oktatókkal, nyári és téli programokkal, izgalmasabbnál izgalmasabb előadásokkal és tehetséges felnövekvő versmondó generációkkal gazdagodott. Fontos lenne, hogy ez így folytatódjon tovább, hiszen ez a tábor az a hely, ahol mindenki önmaga lehet, ahol nincsenek rossz válaszok a felvetődő kérdésekre, ahol feloldódnak a gátlások, és a külsőségek helyett a mögöttük levő értékekre, önmagunkra és társainkra tanulunk meg odafigyelni.

Irodalom

- Hajvert Ákos (szerk.) 2013. *Szép Szó*. A Vajdasági Magyar Versmondók Egyesületének időszakos lapja. Alapítója és kiadója a Vajdasági Magyar Versmondók Egyesülete. Szabadka. 5–17.
- Krekity Olga 2010. Versmondó lovagok. *Hét nap*. <http://hetnap.rs/mobil/?p=cikk&id=7849> (2014. július 25.)

Bagaméry, Orsolya: Word, nice word

Az írás szerzőjéről

Bagaméry Orsolya

Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, Budapest, Magyarország

bagameryorsolya[kukac]gmail.com